

Ohjelma

- 9 Avaus ja ajankohtaiskatsaus kansallisiin ja alueellisiin ilmastoasioihin
- 9.30 Karstulan ajankohtaisia ilmastoasioita, Pohjoisen Keski-Suomen ilmastoasioita
- Tauko
- 10.30 Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -tiekartan päivitys Keski-Suomen luonto- ja ilmastotiekartaksi – kuntien evästyksiä valmisteluun
- 11 Keskustelua kuntien ilmastotyöstä ja tulevaisuuden suunnitelmista toimialaryhmissä
- 11.30 Yhteinen keskustelu
- Lopetus klo 12 mennessä

Ajankohtaisia ilmastoasioita

22.8.2024 Keski-Suomen kuntien ilmastotapaaminen

Suvi Bayr ja Enni Huotari, Keski-Suomen liitto

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kansallisia ajankohtaisia asioita

- Ilmastovuosikertomus 2024
  - Päästöt ovat vähentyneet hyvin, mutta lisätoimia tarvitaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisesti tarvitaan toimia taakanjako- ja maankäyttösektorilla.
  - <https://ym.fi/ilmastovuosikertomus>
- Ilmastolaki ilmastolain muuttamisesta (kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitteet)
  - Lausuntokierros 24.5.-5.7.2024
- Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma KAISU
  - Uuden ilmastosuunnitelman valmistelu on alkanut.
  - Edellisen KAISUn toimeenpano on kesken ja toteutumiseen liittyy epävarmuuksia.
  - Lausuntomenettelyn arvioitu aikataulu on vuoden 2025 alussa.

Kiertotalouden GreenDeal

- Kiertotalouden green deal on vapaaehtoinen strateginen sitoumus, jossa mukaan lähtevät toimijat sitoutuvat vähentämään luonnonvarojen käyttöä ja asettamaan vaikuttavia tavoitteita ja tekemään toimia, jotka edistävät vähähiilistä kiertotaloutta.
- Sitoumukset [sitoumus2050 –alustalle](#)
- Lisätietoa <https://ym.fi/kiertotalouden-green-deal>
- [Kiertotalous-Suomen kunnat ja alueet teemaryhmän tapaaminen 3.9.:](#) tukea kiertotalouden green dealiin liittymiseen ja toimeenpanoon
- [Kiertotalouden green dealin julkistus – kohti kiertotaloutta 2035 12.9.](#)

Energiansäästöviikko

- Kansallinen teemaviikko 7.-13.10.2024
- Lisätietoa: <https://www.energiansaastoviikko.fi/>
- Viikon teemana on Energiankäytön uusi aika
  - Energiansäästö on yhä enemmän oikea-aikaista sähkönkäyttöä ja kulutuksen siirtämistä.
  - Energiafiksu käyttäjä seuraa kulutusta ja sähkön hintaa

Keski-Suomen energiaselvitys

- Selvitys Keski-Suomen energiamurroksesta ja sen vaatimista maankäytön ohjauksen ja kaavoituksen tarpeista
- Julkaistiin kesällä 2024 (<https://keskisuomi.fi/2024/06/20/energiaselvitys-2/>)
- Selvityksen tilasi Keski-Suomen liitto, selvitystyöhön on saatu avustusta ympäristöministeriöltä ja sen toteutti Rejlers Finland Oy
- Rejlers esittelee selvityksen tuloksia Luonto- ja ilmastotiedolla johtamisen seminaarissa 20.9.2024

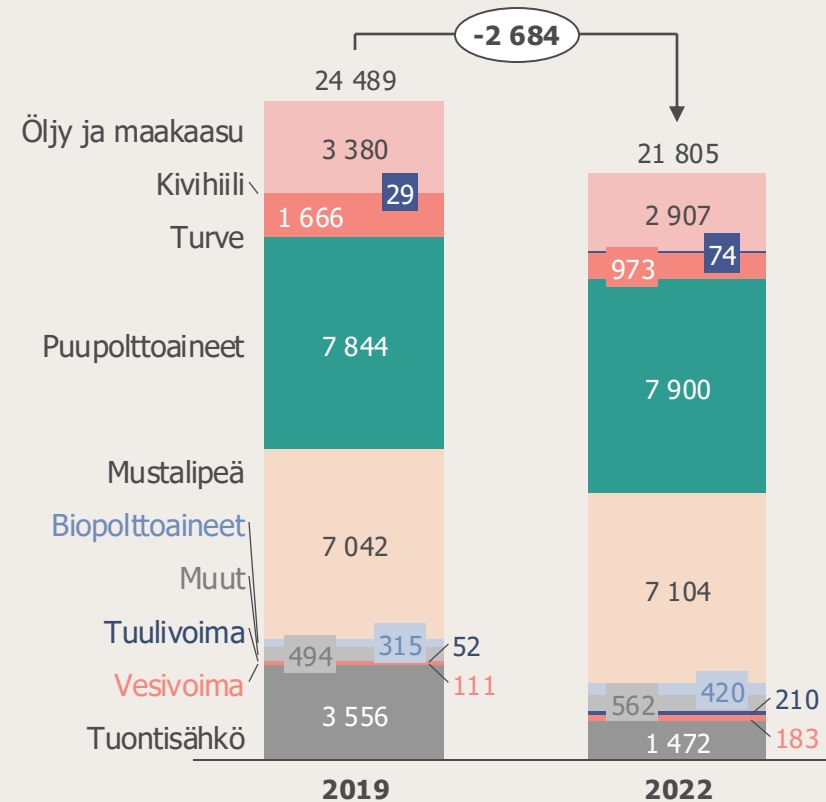

Keski-Suomen metsäteollisuus hallitsee energianlähteiden käytön kokonaiskuvaa

- Energian kokonaiskäyttö väheni lähes 11 % vuosien 2019 ja 2022 välillä
- Markkinamuutoksista huolimatta turpeen käyttö väheni selkeästi 2019-2022, ja kivihiilenkin rooli tukipolttoaineena pysyi pienenä v. 2022 poikkeusoloissa
- Puupolttoaineet ovat merkittävin yksittäinen energianlähde, ja niiden rooli korostuu entisestään, kun huomioidaan mustalipeänkin olevan peräisin puubiomassasta.
  - Kaukolämmön tuotannossa puupolttoaineiden rooli korostui vertailujaksolla 2019-2022 turpeen käytön vähentyessä.
- Tuulisähkön tuotanto nelinkertaistui vertailujaksolla 2019-2022 ja vesivoimaloidenkin tuotanto kasvoi 65 %, mutta ne muodostivat 2022 yhteenlaskettunakin vain 1,8 % maakunnassa käytetyistä energianlähteistä.

Energianlähteiden käyttö (GWh)

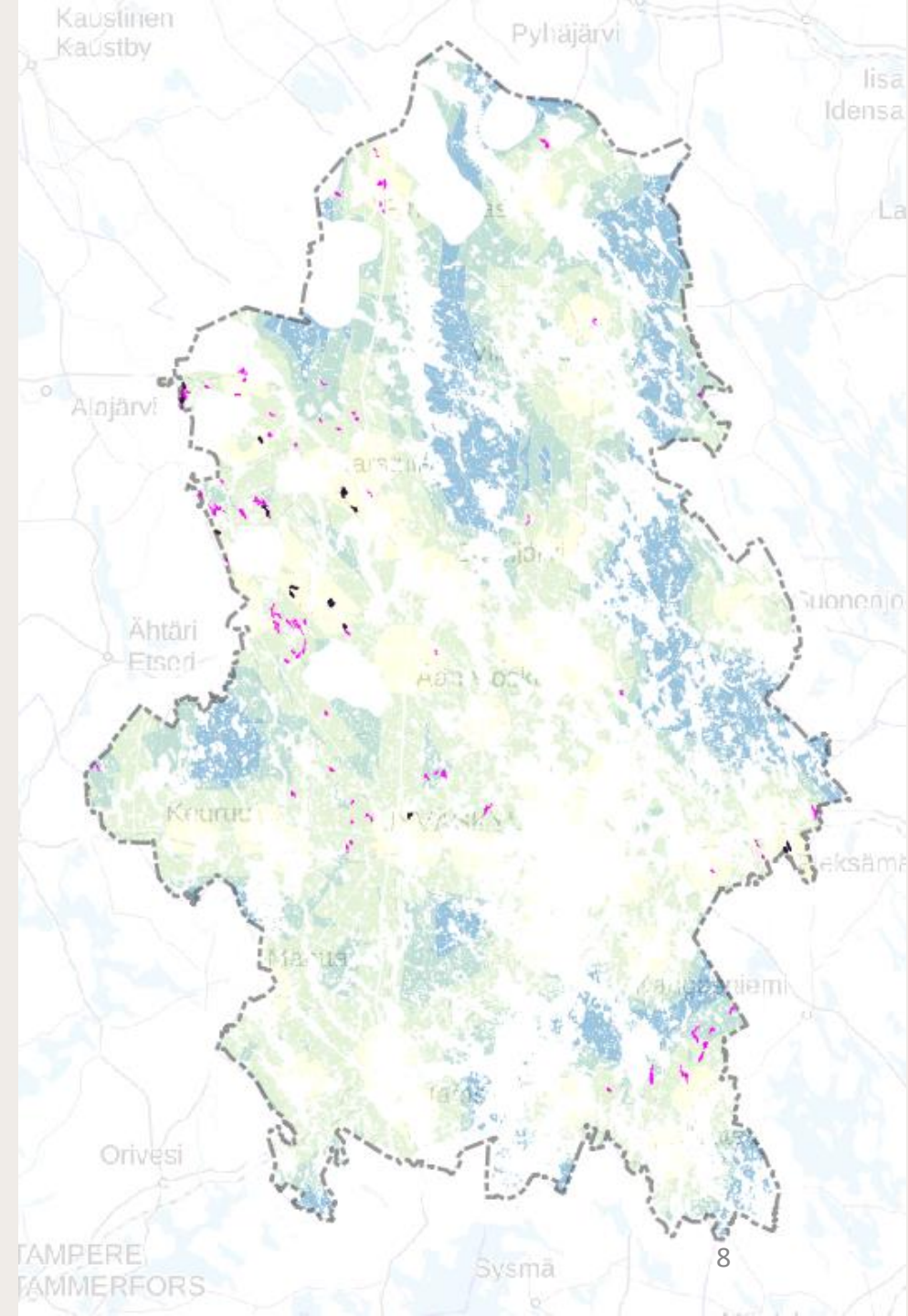
Potentiaaliset kohteet suurten aurinkopuistojen sijoittumiselle

Paikkatietoanalyysien perusteella potentiaalisimmat sijainnit suurille aurinkotuotantoalueille sijoittuvat maakunnan luoteiselle laidalle Karstulan suunnalle. Lisäksi muita alueita on mm. Jyväskylän ja Keuruun välillä, Pihtiputaalla, sekä Joutsan pohjoispuolella.

Viereiselle kartalle on teknistaloudellisen pisteytyksen päälle korostettu yli 40 ha suuret aurinkotuotantoalueet, jotka ovat saaneet analyysissa joko **yli 9 pistettä** tai **yli 12 pistettä**. Alueet ovat suodatettu myös poissulkevien kriteerien mukaan. (Tarkempi kartta kaikista potentiaalisista alueista löytyy kappaleesta energianvarastoinnin potentiaali ja suunnitellut hankkeet)

► 9 pisteen alueet kattavat n. 6 952 ha

► 12 pisteen alueet kattavat n. 873 ha

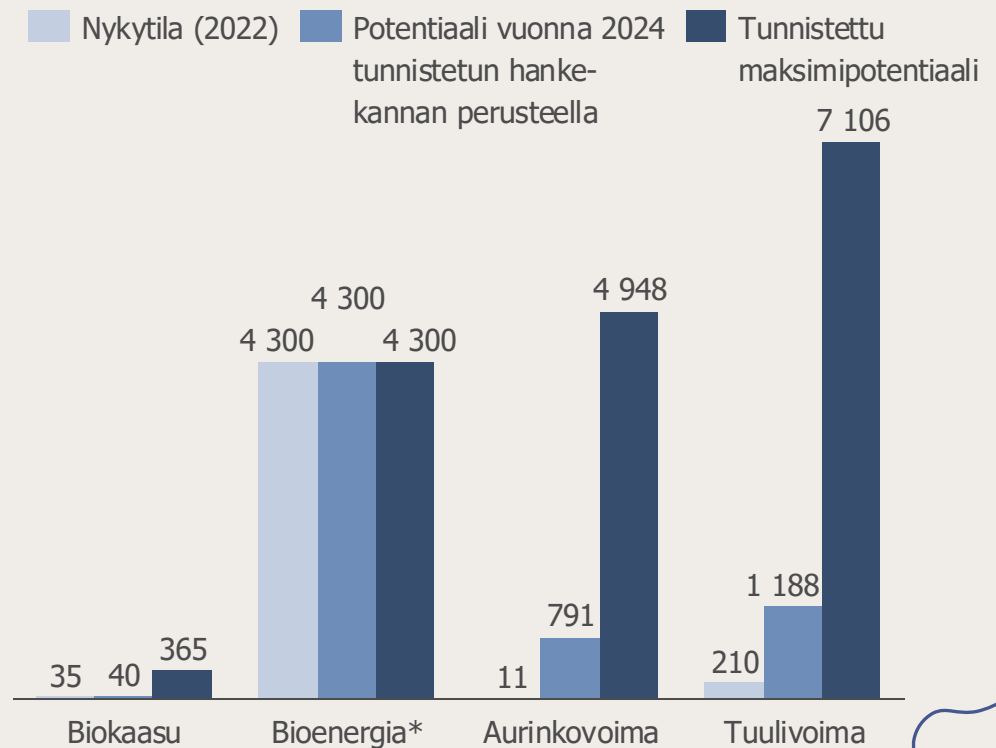

Keski-Suomessa energiantuotannon merkittävien kasvupotentiaali on tuuli- ja aurinkovoimassa

- Biokaasun tuotantopotentiaali on 10-kertainen nykytilanteeseen nähden, mutta hankkeiden toteutuminen riippuu vahvasti kysynnän kehityksestä
- Puupohjaisen bioenergian potentiaalin ei odoteta kasvavan nykytilasta, sillä Keski-Suomen hakkuukertymä oli lähellä suurinta ylläpidettävissä olevaa tasoa vuosina 2016-2021. Naapurimaakunnissa kestävä maksimitaso hakkuissa on jopa ylitetty.
- Aurinkovoimassa suurin kasvupotentiaali on keskitetyissä aurinkopuistoissa, joita ei >1 MW kokoluokassa ollut vielä toiminnassa Keski-Suomen alueella vuonna 2022. Myös hajautetun pientuotannonkin laskennallisesta potentiaalista oli kuitenkin käytössä alle prosentti v. 2022
- Tuulivoiman suunnitellut ja toteutuskelpoiset hankkeet vuoteen 2030 mennessä tulevat moninkertaistamaan tuulituotannon 2022 tasosta.

Lähde: [Luke](#)

Energianlähteiden potentiaali (GWh)

*) Bioenergia kattaa tunnistetun puupohjaisen biomassan käytön sähköksi ja lämmöksi, sisältäen sekä teollisuuden sivuvirtabiomassat että energiapuun

Kuntien ja maakuntien viitteelliset roolit energiamurroksessa alueidenkäytön ohjaamisessa korostavat kuntien vastuita

	Maakuntaliitto	Kunta
Tuulivoima	Maakunnallisen kokoluokan alueet ohjataan maakuntakaavalla	Kunta osallistuu maakuntakaavaprosessiin ja päättää yleiskaavoista ja suunnittelutarveratkaisuista
Sähkövarastot	Ei välttämätöntä ohjata, suunnittelumääräys tai aluevaraukset työkaluja	Kaavoitus tarvittaessa ja luvitus
Aurinkovoima	Rooli vaihtelee maakuntien välillä. Selvitykset, aluevaraukset tai ominaisuusmerkinnät työkaluja	Kunta osallistuu maakuntakaavaprosessiin ja päättää yleiskaavoista, asemakaavoista ja suunnittelutarveratkaisuista sekä luvituksesta soveltuvin osin.
Sähköautojen asiointi- ja teholataus	Ei merkittävää roolia, voi koordinoida selvityksiä	Kunta päättää prosesseista, joilla latauspisteen voi perustaa ja valvoo lainsäädäntöä osaltaan. Kunta kehittää omaa kiinteistökantaansa.
Raskaan liikenteen lataus	Ei välttämätöntä ohjata, suunnittelumääräys, selvitykset tai aluevaraukset työkaluja. Voidaan yhdistää maakunnalliseen liikennejärjestelmätyöhön.	Kaavoitus tarvittaessa ja luvitus, yhteistyö muiden kuntien ja maakuntaliiton kanssa
Muut energiavarastot	Ei välttämätöntä ohjata, suunnittelumääräys, selvitykset tai aluevaraukset työkaluja	Kaavoitus tarvittaessa ja luvitus, yhteistyö energiayhtiön kanssa
Muut käyttövoimat	Ei välttämätöntä ohjata, suunnittelumääräys, selvitykset tai aluevaraukset työkaluja	Kaavoitus tarvittaessa ja luvitus
Vety	T(kem) –aluevaraus selkeyttää maankäyttöä. Putkilinjaukset voi myös kaavoittaa soveltuvin osin.	Kaavoitus ja koordinointi

Aluevarauksella tarkoitetaan tässä yhteydessä kaavamerkinnän sijaan pikemminkin sitä että aluetta ei kaavoiteta ympäristöhäiriölle herkkään käyttötarkoitukseen, jolloin pienialainen kohde voidaan ratkaista kuntatasoisesti ilman ristiriitoja maakuntakaavoituksen kanssa.

Uudet käynnistyvät energiaselvitykset

- Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon kehittämisselvitys yhdessä Pirkanmaan liiton kanssa
  - Tilannekuvan luominen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon kehityksestä maakunnissa
  - Skenaariot vaihtoehtoisten käyttövoimien lisääntymisestä ja nykyisten jakeluinfran puutteiden tunnistaminen suhteessa skenaarioissa tunnistettuihin tulevaisuuden tarpeisiin
  - Jakeluverkon kehittämiseksi vaadittavien toimenpiteiden ja toimenpiteiden vastuutahojen määrittely
  - Lokakuu 2024-maaliskuu 2025
- Keski-Suomen vetytaloustiekartta
  - Kartoitetaan vetytalouden mahdollisuudet Keski-Suomessa
  - Kartoitetaan investoijien tarpeet kunnille sekä tunnistetaan Keski-Suomen vetytoimijaverkosto. Laaditaan ohjeistus kunnille vetytalousinvestointien edistämiseksi.
  - Määritetään Keski-Suomen tavoitetila vetytaloudessa ja toimenpiteet sen saavuttamiseksi
  - Lokakuu 2024-helmikuu 2025
- Maakuntakaavan ajantasaisuuden arviointi

LUMOAVA-hanke

- Toteutusaika 1.9.2023-31.12.2025
- Toteuttajat Keski-Suomen liitto ja Keski-Suomen ELY-keskus
- Rahoitettu EU:n Oikeudenmukaisen siirtymän (JTF) rahoituksella
- Hankkeen tavoitteena on
  - kytkeä ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillinnän työ yhteen Keski-Suomessa ja mahdollistaa luonto- ja ilmastotietoon perustuva kestävä aluekehitys.
  - tuottaa tietoa sekä saada tutkimustieto laajasti käyttöön Keski-Suomessa.
  - tunnistaa uutta liiketoimintaa luontokadon torjunnasta ja ilmastonmuutoksen hillinnästä ja lisätä luonnonhoidon osaamista.

Selvitys Keski-Suomen hiilivarastoista ja -nieluista

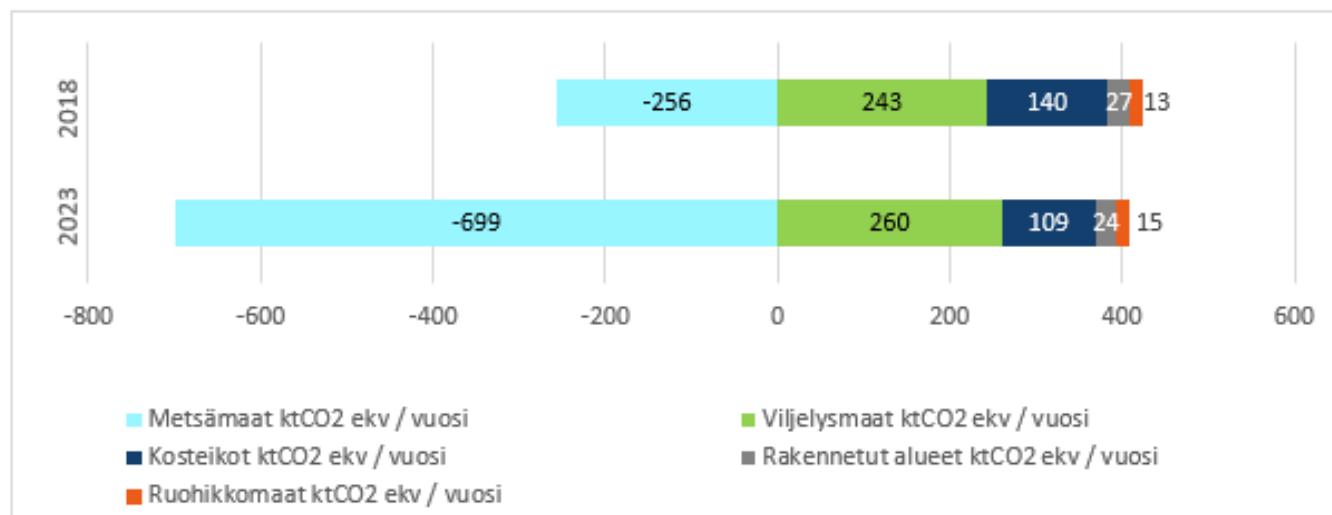
- Selvityksessä
  - lasketaan Keski-Suomen hiilinielujen ja -varastojen nykytilanne sellaisilla menetelmillä, että tulos on vertailukelpoinen kansallisen laskennan tulosten kanssa.
  - luodaan skenaarioita Keski-Suomen hiilinielujen ja -varastojen kehityksestä lähivuosina huomioiden esimerkiksi ennakoitavissa olevat sääntelymuutokset.
- Selvityksen tekee FCG ja se valmistuu elo-syyskuussa 2024
- Selvityksen tuloksia esitellään Luonto- ja ilmastotiedolla johtamisen seminaarissa 20.9.2024

Alustavia tuloksia: Laskennallinen arvio Keski-Suomen maankäyttösektorin poistumista ja päästöistä

- Vuonna 2023 Keski-Suomen maankäyttösektori toimi kokonaisuudessaan niukasti nettonieluna, sillä yhteenlasketut nielut olivat -290 kt CO₂e. Ainoastaan metsät toimivat nettonieluina, kun taas muut maankäyttösektorin luokat toimivat päästölähteinä. Rakennettujen alueiden ja ruohikkoalueiden merkitys kokonaisuudessa on pieni verrattuna metsiin, peltoihin ja kosteikoihin.

Kuvio 1: Keski-Suomen maankäyttösektorin poistumat ja päästöt vuonna 2018 ja 2023 (kt CO₂e / vuosi)

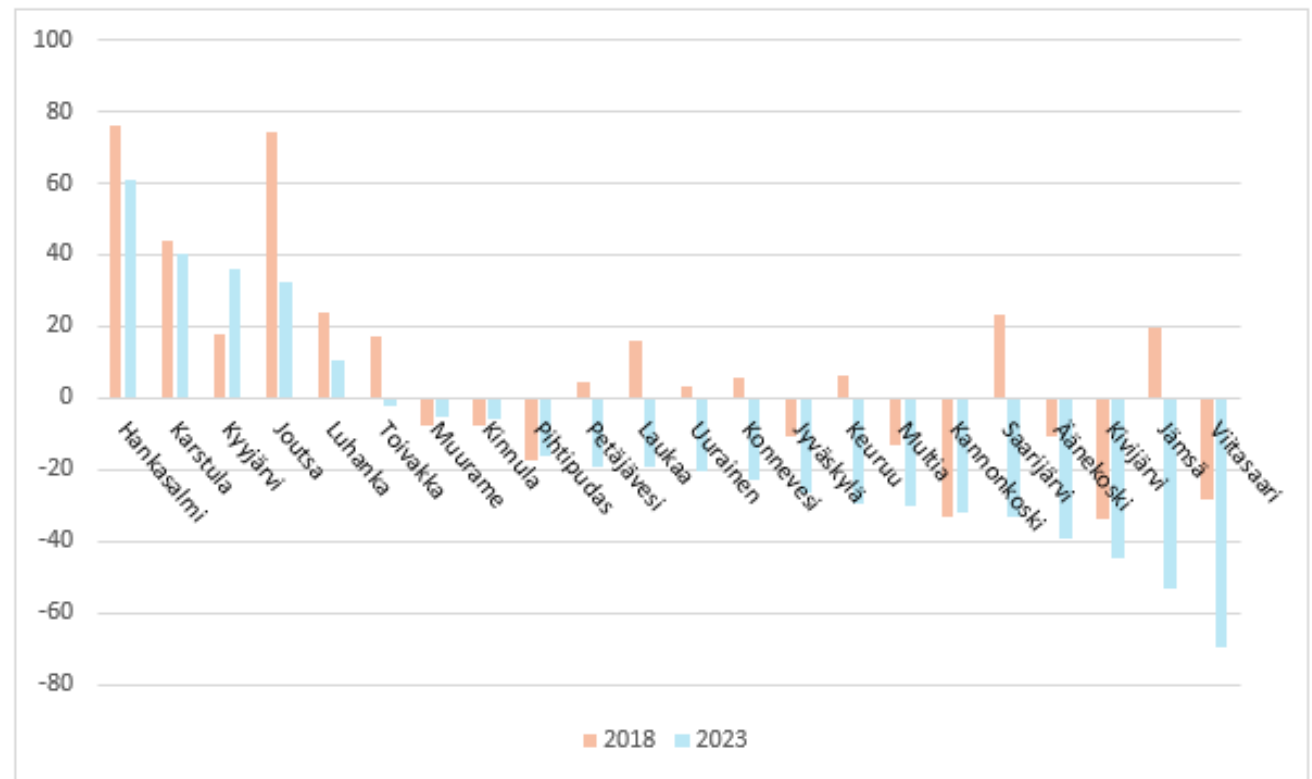
Tulokset ovat alustavia, vielä julkaisemattomia!

Tulokset ovat alustavia, vielä julkaisemattomia!

Alustavia tuloksia: Kuntien maankäyttösektorin nettonielut / -päästöt

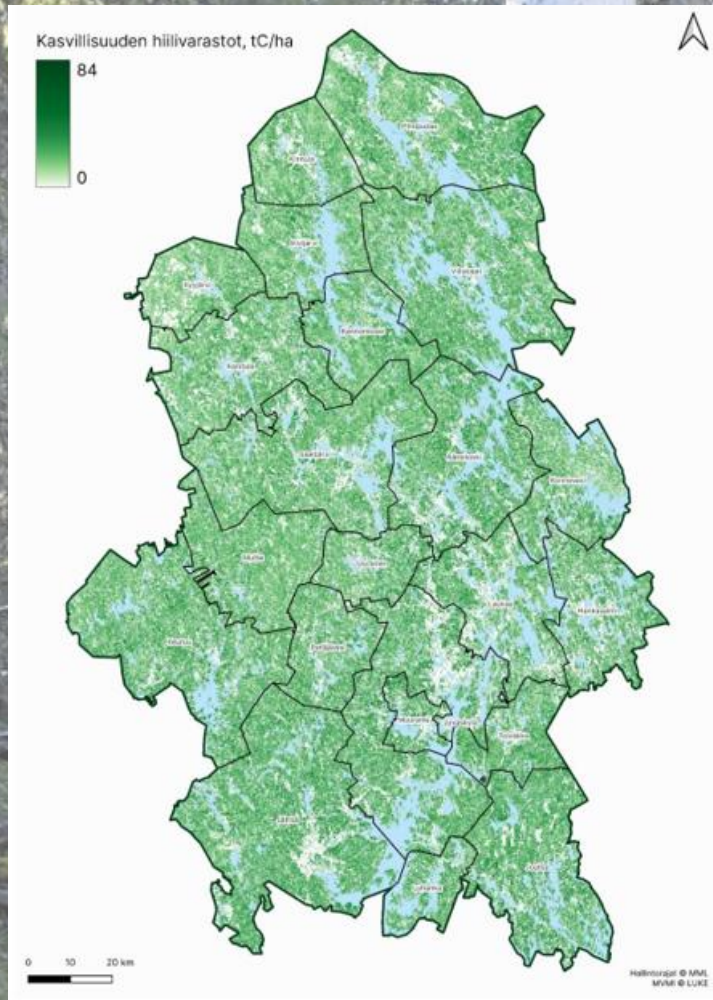
- Kuntakohtaisia tuloksia tulkittaessa on muistettava, että hakkuumäärät vaihtelevat merkittävästi vuosittain ja näin ollen myös metsien poistumat vaihtelevat tarkasteluvuoden mukaan.

Kuvio 2: Keski-Suomen kuntien maankäyttösektorin nettonielut / -päästöt vuosina 2018 ja 2023 (kt CO2e / vuosi)

Alustavia tuloksia : paikkatietoanalyysi hiilivarastoista

- Kuvissa kasvillisuuden hiilivarastot ja maaperän hiilivarastot.
- Keski-Suomen maaperän hiilivarastojen arvioidaan olevan noin 174 milj. t C ja puuston 65,6 milj. t C.
- Suuria maaperän hiilivarastoja sijaitsee luoteisessa Keski-Suomessa kosteikko-, suo- ja peltoalueilla, isona nieluna erottuu myös Joutsan Leivonmäki.
- Hiilivarastoihin vaikuttavia tekijöitä on mm. onko kyseessä turve- vai kivennäismaa, maan ravinteisuus sekä kasvillisuus.

Tulokset ovat alustavia,
vielä julkaisemattomia

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Alustavia tuloksia: Johtopäätöksiä skenaariotarkastelusta

Tulokset ovat alustavia, julkaisemattomia

- Skenaariotarkastelujen perusteella metsien hiilinielujen ja -varastojen kasvu edellyttäisi merkittävää metsänhoidon uudelleen ajattelua sen ohjaus- ja kannustejärjestelmissä. Ennen kaikkea kyse olisi kuitenkin hakkuiden määrään puuttumisesta. Tämä ei koske pelkästään Keski-Suomea, vaan koko maata.
- Työhön tarvittaisiin kaikkien (yksityiset metsänomistajat, puunostajat, kunnat tai viranomaiset) yhteistä panosta ja työtä, jossa kukaan ei saisi toimia maakunnassa maankäyttösektorin ilmastotyön jarrumiehenä.
- Lisähaasteensa yhteistyölle asettaa tarve integroida tarkasteluun luonnon monimuotoisuuden näkökulma.

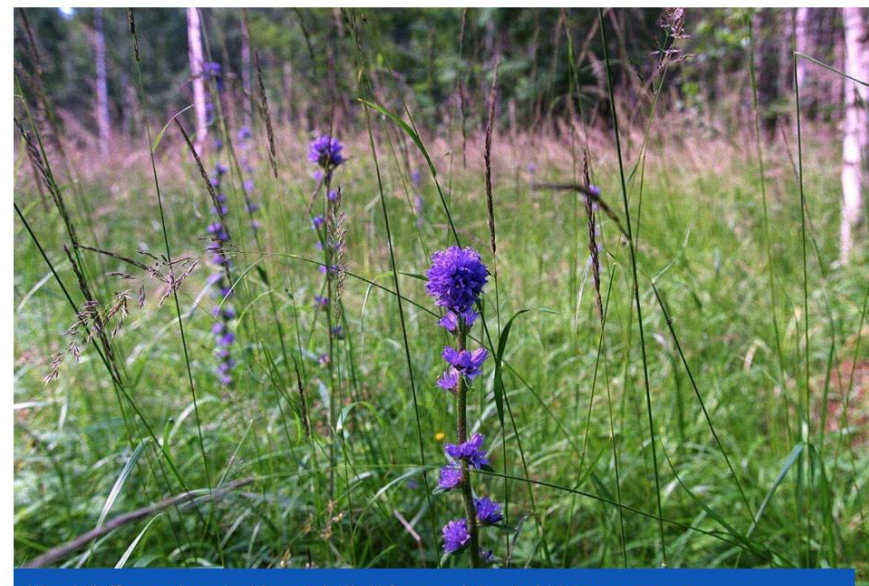

Viestintä

- Keski-Suomen liitto jakaa mielellään kuntien ilmastotyön ajankohtaisia uutisia <https://hiilineutraali.keskisuomi.fi/> -sivustolla
- Keski-Suomen liiton ja kuntien käyttöön on tilattu valokuvaaja Mika Nuorvalta 80 kuvan kuvapankki luonnon monimuotoisuudesta ja luonnon monimuotoisuustyöstä.
- Keski-Suomen ilmasto- ja luontohankkeita kootaan sivustolle <https://hiilineutraali.keskisuomi.fi/ilmasto-ja-luontohankkeetks/>. Uusia hankkeita voi ilmoittaa sivuilta löytyvän lomakkeen avulla.

Löytyykö sinun pihastasi näitä kasveja? Ensimmäiset Keski-Suomen erityisvastuulajit valittu

Hirvenkello (*Campanula cervicaria*) on nyt yksi Keski-Suomen erityisvastuulajeista. OLLI HERRANEN

[Löytyykö sinun pihastasi näitä kasveja? Ensimmäiset Keski-Suomen erityisvastuulajit valittu](#) | Keski-Suomi | Keski-suomalainen (ksml.fi) 16.8.2024

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

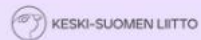
Luonto- ja ilmastotiedolla johtamisen seminaari

20.09.2024 klo 09:00 – 12:00

Tapahtuma tarjoaa tuoretta tietoa Keski-Suomen luonnon tilasta, hiilivarastoista- ja nieluista sekä energiataseesta. Yleisemmin puhutaan luonto- ja ilmastotiedolla johtamisesta sekä keskustellaan myös tiedon käyttäjien näkökulmista.

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

- Tulossa myös
  - Keski-Suomen kiertotalousmessut 28.8.2024
  - Metsä- ja luontoyrittäjyydestä uutta liiketoimintaa 3.9.2024

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

EAKR-haku hiilineutraaliuden hankkeille

- Keski-Suomen liitossa on auki haku 15.8.-30.9.2024
- Haettavana on 1,9 miljoonaa euroa hankkeille, jotka tukevat Keski-Suomen ilmastonmuutokseen sopeutumista ja kiertotaloutta.
- Etsitään kehittämishankkeita, jotka edistävät ilmastonmuutokseen sopeutumista, riskien ehkäisemistä ja katastrofivalmiutta ja -palautuvuutta tai kiertotalouteen siirtymistä.
- Hakija voi olla esimerkiksi kunta tai oppilaitos.
- Lisätietoa: <https://keskisuomi.fi/2024/06/27/eakr-haku-hiilineutraaliuden-hankkeille-keski-suomessa-aukeaa-15-8-2024/>
- Hankeideoista kannattaa keskustella Hilikka Laineen, Outi Leppäkankaan tai Tero Rautiaisen kanssa (Keski-Suomen liitto).

Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -
tiekartan päivitys Keski-Suomen
luonto- ja ilmastotiekartaksi –
kuntien evästyksiä valmisteluun

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Keski-Suomen Luonto- ja ilmastotiekartta

- Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 –tiekartta hyväksyttiin joulukuussa 2022.
- Taustalla on Keski-Suomen maakuntastrategian tavoite hiilineutraalista maakunnasta vuoteen 2030 mennessä.
- Päivitetään syksyllä 2024 huomioimaan ilmastonmuutoksen ohella luonnon monimuotoisuuden.
- Lisäksi lisätään maankäyttösektorin toimia ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulma.

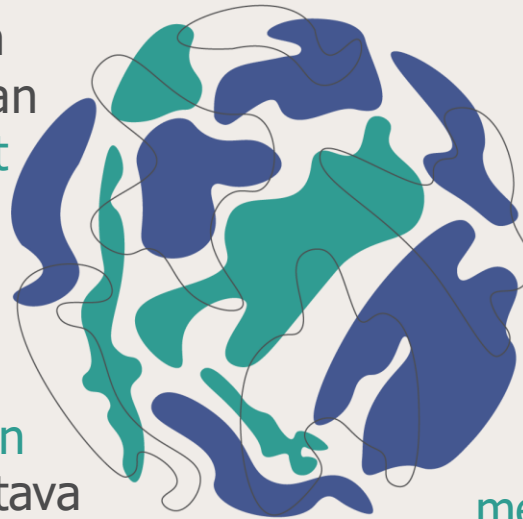
Kokonaiskestävä Hiilineutraali Keski-Suomi

Elinkeinot

Kestävä ja vähäpäästöinen elinkeinotoiminta saavutetaan **yritysten teoilla**, joita **muut toimijat tukevat**.

Energia

Energiantarvetta vähennetään **energiatehokkuuden ja joustavan energiajärjestelmän** keinoin. Tarvittava energia tuotetaan kestävästi **uusiutuvilla energiantuotantotavoilla**.

Yksilö ja yhteisö

Kestävään elämäntapaan pyritään omin teoin. Tueksi tarvitaan yhteiskunnan päätöksiä ja ohjausta. Oma **ilmastotyötä** tekevät myös erilaiset yhteisöt ml. **kunnat ja järjestöt**.

Maatalous ja metsät

Tuotantotapoja kehitetään niin maataloudessa, **ruokaketjussa** kuin **metsien hoidossakin**. Päästövähennysten lisäksi huolehditaan hiilivarastoista ja –nieluista.

Liikkuminen

Liikkumisen tarvetta vähennetään **kaavoituksen ja palveluiden kehittämisen** keinoin ja **liikutaan monipuolisin, kestävin tavoin**.

Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -tiekartan täydennys Keski-Suomen Luonto- ja ilmastotiekartaksi

Työn vaiheet

- HN-tiekartan monimuotoisuus-vaikutusten tunnistaminen
- Tiekartan toimenpiteiden täydentäminen
- Ehdotus maakuntahallitukselle

Tiekartan sisällön muutokset

- Kaikki teemat huomioimaan myös luonnonmonimuotoisuus
- Maatalous ja metsät -teemasta Maankäyttö-teema
- Lisätään ilmastonmuutokseen sopeutumisen teema

Poliittinen käsittely

- Työn aloitus ja maakuntahallituksen evästykset 27.9.2024
- Tiekartan hyväksymiskäsittely alkuvuodesta 2025.

Työpajoja

- Elinkeinot 25.10.2024
- Energia 30.10.2024
- Liikkuminen 1.11.2024
- Maankäyttö 6.11.2024
- Yksilö ja yhteisö 8.11.2024
- Sopeutuminen 13.11.2024

Evästyksiä Luonto- ja ilmastotiekartan valmisteluun

Mikä mietityttää
Hiilineutraali Keski-
Suomi 2030 –
tiekartassa?

Minkä
toimenpiteen
haluaisit poistaa
/ lisätä?

Minkä pitäisi
muuttua uudessa
tiekartassa
verrattuna
vanhaan?

Mitä
uudessa
tiekartassa
ei ainakaan
pitäisi olla?

Mikä kunnan
hyvä
käytäntö
pitäisi olla
myös
uudessa
tiekartassa?

Mikä miellyttää
Hiilineutraali
Keski-Suomi
2030 –
tiekartassa?

Mihin pitäisi
kiinnittää
huomiota
valmistelussa?

Miten
maakuntatason
tiekartan
tavoitteista ja
toimenpiteistä
saataisiin myös
kuntien tavoitteita
ja toimenpiteitä?

Mihin pitäisi
kiinnittää
huomiota
Luonto- ja
ilmastotiekartan
valmistelussa?

Kenen pitäisi
osallistua
valmisteluun?

Miltä uuden
tiekartan pitäisi
näyttää?

Keskustelua kuntien ilmastotyöstä ja tulevaisuuden suunnitelmista

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Keskustelukysymyksiä

- Mitä on menossa kunnan ilmastotyössä?

Keskustelkaa ja kirjatkaa

- Noin 3 asiaa, jotka ilahduttavat juuri nyt?
- Noin 3 asiaa, jotka haastavat juuri nyt?
- Noin 3 asiaa, jotka ovat suunnitelmissa.
- Minkälaisia tarpeita ilmasto- ja luontoteemoissa on? Esim. tietotarpeet, yhteistyötarpeet.

